

LOYIHA BOSHQARUVI JAMOASINIDA REJALASHTIRISH JARAYONINING
ASOSIY TARTIB-QOIDALARI (PROTSEDURALARI)

Raxmonova Gulruh Hayitmurodovna
muhandis, "Koson don mahsulotlari qabul qilish" MChJ

Annotatsiya: Bugungi kunda O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar va ularning natijalari etakchi xalqaro reyting agentliklari tomonidan e'tirof etilganligi alohida ta'kidlanishi lozim.

Shunday qilib, birinchi marta "FitchRatings" va "Standard & Poor" nufuzli reyting agentliklari tomonidan mamlakatimizga suveren kreditning xalqaro reytingi berildi. Ushbu reyting bahosi "Barqaror" prognozini beradi, bu kelgusi 12-18 oy ichida ko'rsatkichlar pasayishi ehtimoli kamligini bildiradi. Davlatimiz rahbari o'z ma'ruzasida oliy o'quv yurtlarining ilmiy salohiyatini yanada oshirish, ilmiy va ilmiy-pedagogik kadrlarni tayyorlashni kengaytirishni eng muhim masala sifatida ko'tarib chiqdi.

Kalit so'zlar: Loyiha boshqaruvi, shartnomalar, ishonchnoma, professionallik, liderlik, rag'batlantirish, muhimlik.

Initiatsiya (boshlash) loyiha g'oyasini shakllantirish jarayoni va loyihaning boshlanishiga ruxsat berish to'g'risida qaror qabul qilish jarayoni sifatida belgilanishi mumkin.

Loyiha boshlash jarayonining asosiy bosqichlari ketma-ketligi 3-rasmda keltirilgan.

Loyihani amalga oshirish uchun shartlar: yangi yoki qoniqarsiz talab; mavjud taklif uchun o'zgaruvchan bozor talablari, kutilmagan vaziyatlar.

Loyihani ishlab chiqish va amalga oshirish jarayoni bilan bog'liq ravishda loyihani tanlashning o'ziga xos usullari, vositalari va mezonlari bir shaxs va bir guruh qaror qabul qiluvchi tomonidan aniqlanadi. Loyiha boshqaruvida qator xalqaro standartlarga muvofiq tanlov usullarining ikkita toifasi ajratilishi mumkin: daromadlarni o'lchash usullari va cheklovlar bilan optimallashtirish usullari.

Loyiha tanlash jarayoni - loyiha g'oyalarini qabul qilish, ko'rib chiqish, baholash va tanlash uchun aniq qadam-qadam algoritmdir. Asosiy tanlov mezonlari loyihaning tadbirkor va bozor salohiyati, innovatsion loyihalar uchun esa ilmiy va innovatsion salohiyatidir.

Loyiha nizomi loyihani boshqarishning samarali tizimini yaratishga qaratilgan loyihaga biznes ehtiyojlarini belgilovchi hujjatdir. Ushbu loyiha g'oyasi, loyihalarni boshqarishning asosiy maqsadlari va printsiplarini aks ettiradi. Aslida, bu loyihani amalga oshirishni tartibga soluvchi normativ hujjat, loyiha bo'yicha ishlarni tashkil etish qoidalarini va uning ishtirokchilarining o'zaro munosabatlarini tartibini belgilaydi.

Barkamol tayyorlangan loyihaviy nizom loyihaning terminologiyasi, maqsadlari va metodologiyasini emas, balki strategiyani, loyihani boshqarishning tashkiliy tuzilishini va asosiy ishtirokchilarning funktsional majburiyatlarini ham o'z ichiga oladi.

Buyurtmachi va loyiha boshqaruvchisi tomonidan nizom imzolanganidan so'ng ushbu hujjat kuchga kiradi va uning qoidalari loyihaning barcha ishtirokchilari uchun

majburiydir. Loyihani amalga oshirish davomida unga sezilarli o'zgarishlar kiritilishi mumkin.

Loyiha tashabbusi bilan farq qiladigan va tashkilotning har qanday bo'limi va darajasi darajasida vakil bo'lishi mumkin bo'lgan loyiha tashabbuskoridan farqli o'laroq, loyiha menejeri loyihaning bosh menejment funktsiyalari bo'yicha loyihani boshqarish uchun loyiha guruhini (jamoasini) tashkil etish uchun tayinlangan shaxsdir. Belgilangan byudjet doirasida loyiha maqsadlariga belgilangan muddatda va sifat darajasida erishish uchun mas'ul bo'lgan loyiha menejeri.

Loyihani ishlab chiqish va rejalashtirish jarayoni loyihaning maqsadlariga erishish uchun zarur bo'lgan harakatlarning eng yaxshi doirasini va tartibini aniqlash va kelishishga qaratilgan.

Loyihani ishlab chiqish jarayonida zarur investitsiyalarning umumiy miqdori asoslanadi, texnologik jarayonlarning ketma-ketligi ishlab chiqiladi, samaradorlik aniqlanadi. Eng asosiysi - ishlab chiqish jarayonida loyihaning biznes-rejasi tuziladi.

Loyiha boshqaruvida rejalashtirish ish, resurslar va loyihani amalga oshirish sanalari, ishtirokchilarning harakatlarining tutganligi va amaliyotlar samaradorligi bilan bog'liq noaniqlikni kamaytirish yoki yo'q qilish uchun mo'ljallangan. Bundan tashqari, rejalashtirish loyihani amalga oshirishning joriy va yakuniy monitoringi uchun platforma hisoblanadi.

Rejalashtirish jarayoni katta (asosiy) va kichik (ikkinchi darajali) tartiblarni o'z ichiga oladi. Asosiy protsedura aniq mantiqiy va axborot almashinuviga ega bo'lib, ular loyihaning har bir bosqichida bir necha marta amalga oshiriladi (4- rasm).

Maqsadni rejalashtirish aniq vazifalarni belgilashni o'z ichiga oladi.

Boshqarishning turli darajalaridagi rejalar tuzish uchun asoslar va ishlarning parchalanishi, ya'ni kichik tarkibiy qismlarga bo'linishdir. Bu sizga nafaqat maqsadlar va ishlarning bo'ysunish darajasini, balki mas'uliyat sohalari, shuningdek hisobot berish tartibini ham vizual tarzda taqdim etish imkonini beradi. Parchalanish darajasining ma'lum miqdori loyihaning murakkabligi va davomiyligi bilan aniqlanadi. Eng past darajadagi dekompozitsiya darajasida bir yoki bir necha ijrochini talab qiladigan yakuniy ish bor.

Ishlarning parchalanishi quyidagicha amalga oshiriladi:

- mas'uliyat doirasi bo'yicha (bosh pudratchi va subpudratchilar tomonidan bajariladigan ishlarni bajarish);
- ish kategoriyasi bo'yicha (yakuniy ijrochilarga, beton, yog'och yoki temir kabi uskunalar yoki materiallarga bo'lgan talablarga qarab);
- alohida konstruktiv elementlar bo'yicha (tom, devorlar va boshqalar);
- loyihaning joylashgan joyiga qarab (agar loyiha turli ijrochilar tomonidan amalga oshirilsa);
- mijozning ehtiyojlariga ko'ra (masalan, tender hujjatlarini tayyorlash yoki turli naqd pulsiz hisob-kitoblarni amalga oshirish uchun);
- pudratchining ehtiyojlariga ko'ra (masalan, xarajatlarning hisob-kitobi uchun).

Loyihaning operatsiyalarini (ishlarini) tarkibi va o'zaro bog'liqligini aniqlash faqatgina loyihaning turli bosqichlarini amalga oshiradigan operatsiyalar ro'yxatini emas, balki ularning o'rtasidagi texnologik va axborot aloqalarini ham hujjatlash imkonini beradi.

Vaqt va hajmlarni baholash ish vaqtining oralig'ini yoki alohida operatsiyalarni bajarish uchun zarur bo'lgan ish hajmini aniqlashdan iborat.

Resurslarni aniqlash jarayonining asosini tashkil etadigan loyiha faoliyatida va ularning tavsiflarida ishlatilishi mumkin bo'lgan barcha resurslarning umumiy sonini aniqlash resurslarni taqsimlash jarayonidan farq qiladi, ya'ni alohida loyiha operatsiyalarini amalga oshirish uchun zarur bo'lgan resurslarning ta'rifi.

Loyihaning loyihaning xarajat qismlarini aniqlash loyihaning turli fazalari va bosqichlari uchun umumiy loyiha byudjeti va individual byudjetlarni baholash uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning 2017 yil 24 iyuldagi "O'zbekiston Respublikasida loyiha Boshqaruvi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" №PF-5120-sonli Farmoni
2. O'zbekiston Davlat standarti// Loyihalarni boshqarish. O'zDSt ISO 21500: 2018
3. Romanova M. V. Upravlenie proektami. M.: ID «FORUM»; INFRA-M, 2007
4. Larson E. U., Grey K. F. Upravlenie proektami. M.: Delo i Servis, 2013.
5. Polkovnikov A.V., Dubovik M.F. Upravlenie proektami (polniy kurs MVA). M.: Eksmo, 2011
6. Upravlenie proektami: uchebnoe posobie/A.A.Dulzon; Natsionalniy issledovatel'skiy Tomskiy politexnicheskii universitet. - 3-ye izd., pererab. i dop. - Tomsk: Izd-vo Tomskogo politexnicheskogo universiteta, 2010. - 334 s.
7. Voyku I. P. Upravlenie proektami: Konspekt leksiy. — Pskov: Pskovskiy gosudarstvenniy universitet, 2012. — 204 s.
8. O.N. Rudneva Upravlenie proektami: kratkiy kurs leksiy // FGBOU VO Saratovskiy GAU. - Saratov, 2016. - 77 s.
9. Upravlenie proektami: ucheb. posobie / pod red. d-ra texn. nauk, prof. V. I. Denisenko, d-ra ekon. nauk, prof. N. M. Filimonovoy; Vladim. gos. un-t im. A. G. i N. G. Stoletovix. - Vladimir: Izd-vo VIGU, 2015. - 108 s.